

Forensic Associates

forensic examination of digital evidence, audio/video, writing & documents

Detail in Depth

Διεπιστημονικό Συνέδριο
**Ιστορία της Πληροφορίας :
σημεία αναφοράς από τον πάπυρο στο ηλεκτρονικό έγγραφο**

Παρασκευή 24 και Σάββατο 25 Μαΐου 2013
Νομική Βιβλιοθήκη, αίθουσα Έυρώπη

Συνεδρία Β 10.00πμ-12.00μμ
Αίθουσα Β
Προεδρία: Καθ. Δημήτρης Γκριτζαλης

Μακρής Ιωάννης, Η ιστορία της εξέτασης των εγγράφων ως τη σημερινή ψηφιακή εποχή

“Η ιστορία της εξέτασης των εγγράφων ως τη σημερινή ψηφιακή εποχή”.

1. Ιστορικές αναφορές έως τον 2° παγκόσμιο πόλεμο

Αρχίζοντας την προσέγγιση του θέματος, πρέπει να αναφερθούμε στους ρωμαϊκούς χρόνους όπου, περίπου το 80 π.Χ., υπήρχε νόμος που απαγόρευε την πλαστογραφία των εγγράφων, με τα οποία μεταβιβαζόταν η γη στους κληρονόμους. Στην ίδια εποχή αναφέρεται ότι νόμος εξασφάλιζε την αποδοχή της μαρτυρίας ‘ειδικών’ για την αυθεντικότητα των εγγράφων¹.

Ιστορικά αναφέρεται διαδικασία διασφάλισης της αυθεντικότητας εγγράφου, με τη χρήση υφασμάτινης κορδέλας που συνδεόταν με το χαρτί (δια σχισμής) και επί της οποίας εναπόθεταν κηρώδη ουσία με αυτοσχέδια σφραγίδα συγκεκριμένου μοτίβου, που προσδιόριζε την προέλευση του εγγράφου και συνεπώς την αυθεντικότητά του.

Στην πορεία του χρόνου, με την ανάπτυξη και καθιέρωση πρωτόλειων -επί του θέματος- δικαστικών ‘διαδικασιών’, πολλά σχετικά ζητήματα εξελίσσονταν, με αποτέλεσμα να αρχί-

¹ R.A.Huber-A.M.Headrick, Handwriting Identification: Facts and Fundamentals, CRC Press 1999, USA, p.3

σει να αναγνωρίζεται η αξία της μαρτυρίας 'ειδικών', που γνώριζαν -δια της παρατηρήσεως- τη γραφή κάποιου (recognition witness). Οι μάρτυρες αυτοί έγιναν το 'όχημα' δια του οποίου δειγματικό υλικό γραφής (handwriting standard) θεωρήθηκε αποδεκτό σαν αποδεικτικό μέσο στη δικαστική διαδικασία. Ο βαθμός αξιολόγησης της ικανότητας εξοικείωσης του ανωτέρω μάρτυρα με τη γραφή και ο τρόπος που αυτός αποκτούσε τη συγκεκριμένη ικανότητα, δεν είχε με ακρίβεια καθοριστεί και πολλές φορές οι σχετικές 'μαρτυρίες' των ειδικών δεν ήταν αξιόπιστες.

Σε εκείνες τις περιόδους, κάθε άτομο που είχε παρατηρήσει τη γραφή κάποιου, ακόμη και για μία φορά ή πριν από πολλά χρόνια, είχε τη δυνατότητα να 'μαρτυρήσει' (testify) σχετικά με την αυθεντικότητα της γραφής.

Ιστορικά αναφέρεται ότι περί το έτος 1672, στην Ευρώπη είχαν ασχοληθεί με το θέμα της ταυτοποίησης της χειρόγραφης γραφής.

Πίνακας που εικονίζει την καθάρση του Alfred Dreyfus, την 5^η Ιανουαρίου 1895

Η δικαστική υπόθεση 'Coodtitle d.Revett v.Braham' το 1792 λέγεται ότι είναι η πρώτη υπόθεση όπου ειδικευμένος μάρτυρας πραγματοποίησε απευθείας σύγκριση γραφών, όντας αποδεκτός από αγγλόφωνα δικαστήρια.

Το 1854 στην Αγγλία, καθιερώθηκε νόμος, "the Common Law Procedure Act", όπου η πρακτική εξέτασης χειρόγραφων γραφών με σύγκριση κατέστη αποδεκτή, με δυνατότητα εξέτασης και δειγματικών γραφών, που όμως είχαν ήδη γίνει αποδεκτά ως πειστήρια στην δικογραφία. Άλλα δειγματικά γραφής δεν μπορούσαν να συμπεριληφθούν &

να εξεταστούν.

Το 1894-1906 απασχόλησε (έως και δίχασε) την κοινωνία της Γαλλίας η υπόθεση 'Dreyfus', όπου στο λοχαγό Alfred Dreyfus επεβλήθη (αρχικά) η ποινή της ισόβιας κάθειρξης, κατηγορούμενος ότι παρέδιδε -με χειρόγραφα κείμενα- στρατιωτικά μυστικά στη Γερμανική Πρεσβεία στο Παρίσι. Ο εν λόγω Αξιωματικός μετά από πολυετή δικαστική ταλαιπωρία τελικώς αθώωθηκε, καθώς όπως λέγεται τα έγγραφα ήταν πλαστά (με γραφή άλλου ατόμου).

Δικαστικές αποφάσεις στα τέλη του 19^{ου} αιώνα (1870-1900) κατα-

δεικνύουν ότι η μαρτυρία ειδικών (οιονεί Πραγματογνωμόνων κατά τη σημερινή ορολογία) σε υποθέσεις εξέτασης γραφής, κατέστη πια μια συνήθης & αποδεκτή δικαστική πρακτική.

Περί το 1874 στη Νέα Υόρκη, υπήρξε δικαστική απόφαση σε δίκη {‘Frank v. Chemical National Bank’}, όπου έγιναν δεκτές φωτογραφίες χειρόγραφης γραφής ως αξιόπιστο αποδεικτικό υλικό. Την ίδια περίοδο υπάρχουν στις Η.Π.Α. και άλλες δικαστικές υποθέσεις, όπου συμπληρωματικά με την εξέταση της γραφής έγιναν αποδεκτά τεστ μελάνης (ink tests), όπως επίσης και ‘μαρτυρία’ ειδικού [επισκευαστή γραφομηχανών], σχετικά με την ταυτοποίηση γραφομηχανής (typewriter identification). Ανάλογες υποθέσεις υπήρχαν και στις αρχές του 20^{ου} αιώνα, όπου στα δικαστήρια κατέθεταν επαγγελματίες, όπως ταμίες τράπεζας (tellers) ή δάσκαλοι καλλιγραφίας (penmanship teachers), ωστόσο όχι ακόμα επαγγελματίες εξεταστές εγγράφων (forensic document examiners).

Την ίδια περίοδο (1870-1887) εφευρέθηκε ο **πολύγραφος** (stencil duplicator or mimeograph machine²), που ουσιαστικά ήταν μία από τις κύριες μεθόδους αναπαραγωγής εγγράφων.

Όσον αφορά στη βιβλιογραφία, στις Η.Π.Α. στα τέλη του 19^{ου} αιώνα, έγιναν οι πρώτες δημοσιεύσεις βιβλίων σχετικών με την εξέταση των εγγράφων, όπως εκείνο του William E. Hagan με τίτλο ‘Disputed Handwriting’, του Daniel T. Ames με τίτλο ‘Ames on Forgery’ & του Persifor Frazer με τίτλο ‘A Manual for the Study of Documents’ (το οποίο ανατυπώθηκε με τον τίτλο ‘Bibliotics: A Manual of the Study of Documents’).

Το σημαντικότερο όμως βιβλίο της εποχής εγράφη από τον Albert Osborn (1858-1946), που θεωρείται έως και σήμερα ο πατέρας της επιστήμης της εξέτασης των εγγράφων (document examination) στις Η.Π.Α. Το βιβλίο του ‘Questioned Documents’ εκδόθηκε αρχικά το 1910 (1^η έκδοση) και συμπληρώθηκε με πολύ πιο ανανεωμένη ύλη (2^η έκδοση) το 1929, περιλαμβάνοντας κάτω από την ομπρέλα της συγκεκριμένης ειδικεύσης (που ως τότε αναφερόταν κύρια στην εξέταση της χειρόγραφης γραφής) και νέα επιστημονικά αντικείμενα, όπως η εξέταση των γραφομηχανών, της μελάνης & του χάρτου.

Dr. Albert S. Osborn

² <http://en.wikipedia.org/wiki/Mimeograph>

Ο Α. Osborn ασχολήθηκε με όλο το φάσμα της συγκεκριμένης ειδικεύσης, που αφορά στις μεθόδους εξέτασης, τις νέες τεχνικές και την παρουσίαση στο δικαστήριο (μαρτυρία), επηρεάζοντας σημαντικά τις δικαστικές αποφάσεις της εποχής του, που με τη σειρά τους επηρέαζαν την ίδια την ειδικότητα. Το 1922 δημοσίευσε το βιβλίο του 'The Problem of Proof', στο οποίο αναφερόταν επαρκώς η διαδικασία στο δικαστήριο, μέσα από την οπτική του ειδικού εξεταστή.

Με την έντονη δράση του προξένησε το ενδιαφέρον του καθηγητή της Νομικής Prof. John H. Wigmore (Northwestern University School of Law), ο οποίος αφού αναγνώρισε την αξία της επιστημονικής εξέτασης των επίδικων στοιχείων γραφής, ως συγγραφέας νομικών κειμένων [πέραν από καθηγητής], επηρέασε θετικά την αξιοπιστία της ειδικότητας και την αποδοχή της κατάθεσης -στο δικαστήριο- του ειδικού 'πραγματογνώμονα' για τα συγκεκριμένα θέματα.

Εκείνη περίπου την περίοδο (1915-1916), ξεκίνησε και επίσημα (από το 1913 ανεπίσημα) η Αμερικανική Κοινότητα των Εξεταστών Εγγράφων (γνωστή ως American Society of Questioned Documents Examiners – ASQDE), που υφίσταται έως και σήμερα. Με τα χρόνια ιδρύθηκαν και άλλες επαγγελματικές Ενώσεις, όπως η Αμερικανική Ακαδημία Εγκληματολογικών Επιστημών (American Academy of Forensic Sciences, AAFS³, 1948), που σήμερα αριθμεί 6000 μέλη διαφόρων ειδικοτήτων.

Στις αρχές της δεκαετίας του 1930 άρχισαν οι πρώτες προσπάθειες να οργανωθούν ομοσπονδιακά εργαστήρια εγγράφων του FBI (Federal Bureau of Investigation) σε διάφορες πόλεις.

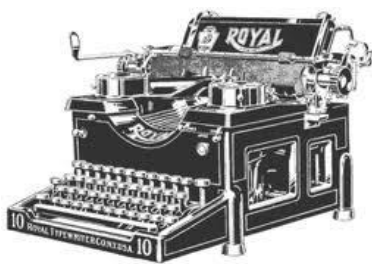

Συγχρόνως στην Αγγλία, ο φυσικοχημικός Wilson R. Harrison, εξέδωσε το βιβλίο 'Suspect Documents, Their Scientific Examination', που ουσιαστικά αποτελεί το πρώτο επί του αντικειμένου βιβλίο της Ευρώπης, το οποίο και ανατυπώθηκε το 1958. Το βιβλίο ουσιαστικά βασίζεται σε πραγματικές υποθέσεις εγκλημάτων, που αντιμετώπισε ο συγγραφέας κατά την 24ετή υπηρεσία του στο Home Office Forensic Science Laboratory, στο Cardiff (Wales, UK), όπου ήταν διευθυντής από το 1938.

Ουσιαστικά μετά τα μέσα του 1930 αρχίζει η πιο μοντέρνα προσέγγιση της ειδικότητας, στην οποία τόσο ιδιώτες εξεταστές όσο και κρατικά εργαστήρια, άρχισαν να αναπτύσσονται και να πληθαίνουν, με τη βοήθεια και συμμετοχή επιστημόνων από τα Πανεπιστήμια.

³ http://en.wikipedia.org/wiki/American_Academy_of_Forensic_Sciences

Η εξέλιξη της τεχνολογίας, κύρια όσον αφορά στα εργαλεία γραφής (γραφικά μέσα, γραφομηχανές, γραφικά συστήματα, μελάνι & χαρτί), επηρέασε εν πολλοίς την εργασία των εξεταστών, οι οποίοι μετέθεσαν την εστίασή τους από την εξέταση της χειρόγραφης γραφής στην εξέταση του εγγράφου ως ενιαίο πλέον πειστήριο. Η ανάπτυξη της σύγχρονης αυτής επιστημονικής ειδικευσης, αρχικά βασίστηκε στις προσπάθειες ιδιωτών (private document examiners), οι οποίοι και ουσιαστικά κατάφεραν να γίνουν αποδεκτοί από τα δικαστήρια.

Εκτός από την εξέταση της γραφής, καθιερώθηκε η ταυτοποίηση της γραφομηχανής, η χρησιμοποίηση στην εξέταση⁴ της υπεριώδους ακτινοβολίας, οι μέθοδοι στην επαναφορά της αποσβησθείσας γραφής⁵, η φωτογραφία στο υπέρυθρο (Infrared Photography) και η προσέγγιση του προσδιορισμού της αλληλουχίας των γραμμώσεων με μολύβι ή μελάνη.

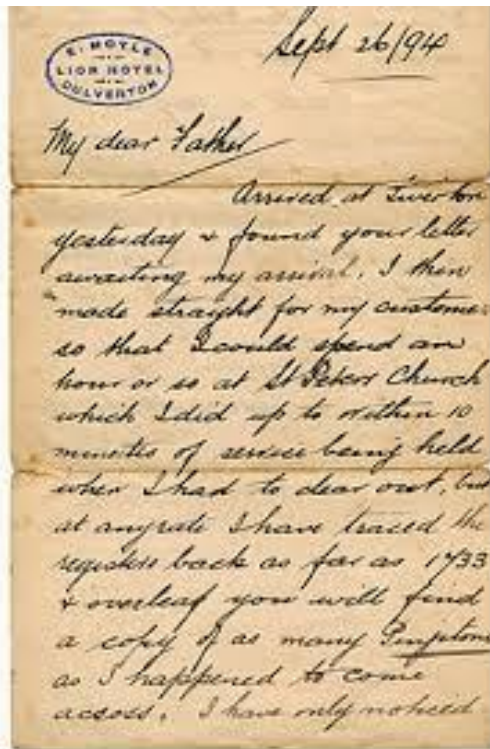
Η εξέταση των εγγράφων -πλέον- υπό την ανωτέρω έννοια, κατέστη με τη βοήθεια τέτοιων επιστημόνων, αναμφισβήτητα μία επιστημονική διαδικασία και υιοθετήθηκε ως εφαρμοσμένη εγκληματολογική επιστήμη (forensic science) από τις νέες τότε εγκληματολογικές Υπηρεσίες & τα δικαστήρια της εποχής.

Στους πρώτους αυτούς επιστημονικούς πλέον βηματισμούς της ειδικευσης (περίοδο της δεκαετίας 1930), κύρια στις ΗΠΑ, οι εμπλεκόμενοι επιστήμονες ήταν άνδρες, ωστόσο και γυναίκες άρχισαν να ασχολούνται με τη συγκεκριμένη ειδικότητα, όπως η Catherine Arplegate Keller (Northwestern University Laboratory), η Elizabeth McCarthy (Boston) & η Mary Beacom (Atlanta).

⁴ Stein, E. W., 'Ultra Violet Light and Forgery', Scientific American, Oct.1932

⁵ O'Neil, M.E., 'Restoration of Obliterated Ink Writing', Journal of Criminal Law & Criminology, Vol.27, No.4, Nov/Dec.1936

2. Μετά τον 2^ο παγκόσμιο πόλεμο

Κατά τη διάρκεια του 2^{ου} παγκοσμίου πολέμου υπήρξε μια δικαιολογημένη αδράνεια στην πορεία όλης της ειδικότητας, αλλά μετά το τέλος του, άρχισε μία ραγδαία ανάπτυξη, αφού νέα γραφικά μέσα ανακαλύφθηκαν, νέοι τύποι γραφομηχανών και 'συσκευών αναπαραγωγής' εγγράφων δημιουργήθηκαν, κάτι που επέκτεινε το μέχρι τότε επιστημονικό αντικείμενο.

Παράλληλα αυξήθηκαν οι περιπτώσεις των συναφών εγκλημάτων, κάτι που επέβαλλε τη δημιουργία νέων κρατικών εργαστηρίων, στα οποία πλέον υπηρετούν πολύ περισσότεροι και πιο εξειδικευμένοι εξεταστές εγγράφων.

Οι αλλαγές που επηρέασαν καθοριστικά τις εξετάσεις των εγγράφων, μεταπολεμικά, αφορούν:

- στην αλλαγή του συστήματος γραφής⁶ (μετά τη δεκαετία 1930) και του τρόπου διδασκαλίας της στο δημοτικό σχολείο (από το hand-lettering (στο)-> cursive writing),
- στην εφεύρεση του στυλογράφου σφαιριδίου (ball point pen⁷), το 1945, που ευρέως κυκλοφόρησε περί τις αρχές του 1950 και κατέστη κυρίαρχο γραφικό μέσο, επηρεάζοντας τις επιστημονικές εξελίξεις και δίνοντας περαιτέρω έμφαση σε νέα επιστημονικά και δικαστικά θέματα,
- στην ανακάλυψη, γύρω στο 1960, του μαρκαδόρου (fiber tip pen),
- στην εξέλιξη της γραφομηχανής⁸ με τη δημιουργία ενός νέου τύπου, ηλεκτρικής, γραφομηχανής 'μονού στοιχείου' (Typeball or single element typewriter, IBM Selectric-typewriter⁹, 1961),

⁶ http://en.wikipedia.org/wiki/Writing_system

⁷ http://en.wikipedia.org/wiki/Ball_point_pen

⁸ <http://en.wikipedia.org/wiki/Typewriter>

⁹ http://en.wikipedia.org/wiki/IBM_Selectric_typewriter

- στη δημιουργία άλλου νεότερου τύπου ηλεκτρονικής (με μνήμη) -πλέον- γραφομηχανής, εκείνης με τη 'μαργαρίτα' [type wheel typewriter], στην οποία υπήρχε η δυνατότητα αλλαγής 'βήματος', που ουσιαστικά επέτρεπε την 'κατασκευή' πιο 'επαγγελματικών', σε εμφάνιση, δακτυλογραφημένων κειμένων, στα οποία υπήρχε και η δυνατότητα διορθώσεων (typewriter erasers).

Typewheel

Αυτές οι επιστημονικές ανακαλύψεις έφεραν νέα δεδομένα στην εργασία του εξεταστή των εγγράφων, αν και σκοπός της εξέτασης παραμένει ακόμη και σήμερα ο ίδιος, **η ανακάλυψη της αυθεντικότητας του εγγράφου.**

Επιπλέον θέματα προέκυψαν από την εφεύρεση, περίοδο 1939-1944, των μηχανημάτων φωτοαναπαραγωγής (photocopying machines¹⁰) με δυνατότητα παραγωγής πολλαπλών αντιγράφων.

Η εξέλιξη των Η/Υ (personal computers¹¹), των λειτουργικών τους συστημάτων (operating systems¹²) και του λογισμικού (software¹³), καθώς και η μετάδοση δεδομένων με συσκευές

τηλεομοιοτυπίας (fax machines¹⁴), ολοένα και περισσότερο τροποποιούσαν τα δεδομένα και προσέθεταν νέα στοιχεία, που έπρεπε να τύχουν της κατάλληλης εργαστηριακής προσέγγισης & έρευνας, με δυνατότητα εξέτασης & ταυτοποιήσεως των εγγράφων και των επιμέρους στοιχείων τους, για δικαστικές υποθέσεις.

Άρχισε να γίνεται κατανοητό ότι η αλματώδης αυτή εξέλιξη των μέσων γραφής και των μέσων μετάδοσης και αναπαραγωγής εγγράφων, δημιουργούσε μεγάλο όγκο επιστημονικών δεδομένων με πολλές επιμέρους ειδικεύσεις. Γι' αυτό άλλωστε θέματα που άπτονται των μεθόδων εκτύπωσης (τυπογραφία¹⁵ κ.ά.), των μέσων διασφάλισης των εγγράφων (για την παραγωγή εγγράφων 'ασφαλείας, όπως διαβατηρίων, δελτίων αστυνομικής ταυτότητας, μετοχών, εισιτηρίων, χαρτονομισμάτων κ.ά.) έχουν δημιουργήσει μία

Stereoscopic Microscope

¹⁰ <http://en.wikipedia.org/wiki/Photocopier>

¹¹ http://en.wikipedia.org/wiki/Personal_computer

¹² http://en.wikipedia.org/wiki/Operating_system

¹³ <http://en.wikipedia.org/wiki/Software>

¹⁴ http://en.wikipedia.org/wiki/Fax_machine

¹⁵ <http://en.wikipedia.org/wiki/Typography>

επιμέρους ειδικότητα, η βάση της οποίας στηρίζεται στα θεμέλια της ειδικότητας του εξεταστή των εγγράφων.

Τα τελευταία 50 χρόνια και άλλα επιστημονικά δεδομένα επηρέασαν επίσης την εξέταση των εγγράφων, όπως η χρησιμοποίηση της υπεριώδους ακτινοβολίας (short-wave, mid-wave, long-wave), οι συσκευές σύγκρισης εικόνας (Video Spectral Comparators - VSC), τα μικροσκόπια, η έγχρωμη φωτογραφία, η χρήση φίλτρων στη φωτογράφιση και εξέταση χρωμάτων ή εγχρωμών ουσιών, οι χρωματογραφικές μέθοδοι (Thin Layer Chromatography, Gas Chromatography, Liquid Chromatography κ.ά.) και άλλες φυσικοχημικές τεχνικές και διαδικασίες, που χρησιμοποιούνται σύγχρονα σε πολύ εξειδικευμένα θέματα διερεύνησης της γνησιότητας των εγγράφων.

Η ειδικότητα του εξεταστή των εγγράφων προσδιορίζεται επακριβώς στο πρωτόκολλο ASTM¹⁶ E444-09 (Standard Guide for Scope of Work of Forensic Document Examiner), όπου αναφέρεται -μεταξύ των

άλλων- ότι ο εξεταστής των εγγράφων πραγματοποιεί επιστημονικές τάσεις, συγκρίσεις και αναλύσεις εγγράφων, προκειμένου να διαπιστώσει τη γνησιότητα τους ή την πλαστότητά τους (με αλλοιώσεις, προσθήκες ή διαγραφές), την ταυτοποίηση ή τον αποκλεισμό γραφής ατόμων, την ταυτοποίηση ή τον αποκλεισμό χρησιμοποιηθέντων (στη σύνταξη του εγγράφου) συσκευών μηχανικής γραφής, έχοντας παράλληλα την υποχρέωση να παρουσιάζει τα ευρήματά του ενώπιον αρμοδίων Αρχών.

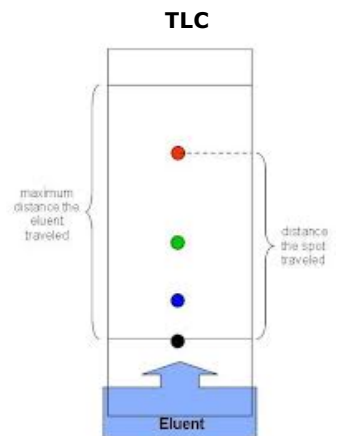

The Forensic Science Society

Ανάλογες προσπάθειες οριοθέτησης των εγκληματολογικών ειδικοτήτων, προώθησής τους με έρευνες και επιστημονικές συνεργασίες, έχουν καταβάλλει στο χώρο της Ευρώπης τόσο το Forensic Science Society¹⁷ (FSSoc, 1959, UK) όσο και το Ευρωπαϊκό Δίκτυο Υπηρεσιών Εγκληματολογικής Επιστήμης (European Network of Forensic Science Institutes, ENFSI¹⁸, 1993).

Στην ίδια κατεύθυνση κινείται και η Ένωση Εξεταστών Χειρόγραφης Γραφής (Gesellschaft fuer Forensische Schriftuntersuchung -GFS¹⁹) στη Γερμανία, ιδρυθείσα το 1951.

¹⁶ American Society for Testing and Materials, International (<http://www.astm.org/>)

¹⁷ <http://www.forensic-science-society.org.uk/home>

¹⁸ <http://www.enfsi.eu/>

¹⁹ http://www.gfs2000.de/entstehungsgeschichte_en.html

3. Η ελληνική πραγματικότητα

Ιστορικά στοιχεία για την ίδρυση της Διεύθυνσης Εγκληματολογικών Υπηρεσιών (η μετέπειτα Ερευνών)

Στην Ελλάδα όλα άρχισαν το 1923, με την ίδρυση από τον καθηγητή Εγκληματολογίας της Νομικής Σχολής του Πανεπιστημίου Αθηνών Κωνσταντίνο ΓΑΡΔΙΚΑ (1896-1984), της Υπηρεσίας Εγκληματολογικής Σημάνσεως, τη μετέπειτα Διεύθυνση Εγκληματολογικών Υπηρεσιών, στην οποία διετέλεσε Διευθυντής για πολλά χρόνια.

**Κωνστ. Γαρδικας
(1896-1984)**

Σταθμός στην ιστορία της ως άνω Υπηρεσίας είναι το **1977**, έτος που κυρώθηκε ο Κανονισμός Λειτουργίας της, με το Π.Δ. 342/1977, σύμφωνα με τον οποίο η εν λόγω Υπηρεσία υπάγεται απευθείας στον Υπουργό Δημοσίας Τάξεως, με το κεντρικό Τμήμα της στην Αθήνα και Υπηρεσίες περιφερειακά.

Στην κεντρική Υπηρεσία ιδρύθηκαν άμεσα με το Π.Δ., τα ακόλουθα τμήματα:

- Διοικητικό-Οικονομικό,
- Δακτυλοσκοπικό,
- Φωτογραφικό,
- Εργαστηρίων-Χημείου, με τέσσερα [4] Εργαστήρια (Γραφεία):
 - ο 1^ο-Εργαστήριο (Γραφείο) Χημικό & Βιοχημικό,
 - ο 2^ο-Εργαστήριο (Γραφείο) Πυροβόλων Όπλων και Ιχνών Εργαλείων,
 - ο **3^ο-Εργαστήριο (Γραφείο) Εξετάσεως και Συγκρίσεως Χειρόγραφων Κειμένων (Γραφολογίας) και Δακτυλογραφημένων εγγράφων,**
 - ο 4^ο-Εργαστήριο (Γραφείο) Παραχαράξεως-Κιβδηλείας και Πλαστογραφίας Αξιών & Εντύπων εν γένει,
- Καταδιωκτικών,
- Εξερευνησεως,
- Εθνικού Γραφείου Ελλάδος INTERPOL,
- Στατιστικής,
- Αρχείων,
- Μεθοδικοτήτων (MODUS OPERANDI).

Με το Π.Δ. 223/2002 αναδιοργανώθηκε η -ήδη μετονομασθείσα σε **Δ-νση Εγκληματολογικών Ερευνών**- ανωτέρω Υπηρεσία, στο **5^ο Τμήμα** της οποίας (Τμήμα Εργαστηρίων Δικαστικής Γραφολογίας και Πλαστότητας Εντύπων και Αξιών) ιδρύονται:

- **α. Εργαστήριο Δικαστικής Γραφολογίας, με τους Τομείς:**

- Τομέας Εξέτασης Εγγράφων & Γραφής
- Τομέας Εξέτασης Ψηφιακών Πειστηρίων
- Τομέας Εξέτασης Φωνής & Ήχου

- **β. Εργαστήριο Διερεύνησης Παραχάραξης – Κιβδηλείας και πλαστότητας Εντύπων & Αξιών, με τους Τομείς:**

- Τομέας Εξέτασης Εντύπων Ασφαλείας
- Τομέας Εξέτασης Χαρτονομισμάτων, Νομισμάτων & λοιπών Αξιών
- Τομέας Επιστημονικοτεχνικής Υποστήριξης των Ελέγχων Διαβατηρίων της Χώρας

Το ανωτέρω Π.Δ. (223/2002) ουσιαστικά έρχεται να επισφραγίσει την εξέλιξη της Δ-νσης Εγκληματολογικών Ερευνών, με τη δημιουργία (από το **1992**) ενός Εργαστηρίου, όπου **το έγγραφο εξετάζεται πλέον πιο ολοκληρωμένα, με γνώμονα την έννοια που έχει στο άρθρο 13ξγ του Ποινικού Κώδικα**, όπου:

«γ) **έγγραφο** είναι **κάθε γραπτό** που προσδιορίζεται ή είναι πρόσφορο να αποδείξει γεγονός που έχει έννομη σημασία όπως και **κάθε σημείο** που προορίζεται να αποδείξει ένα τέτοιο γεγονός, **έγγραφο** είναι και **κάθε μέσο** το οποίο χρησιμοποιείται από υπολογιστή ή περιφερειακή μνήμη υπολογιστή, με ηλεκτρονικό, μαγνητικό ή άλλο τρόπο, για **εγγραφή, αποθήκευση, παραγωγή ή αναπαραγωγή στοιχείων**, που δεν μπορούν να διαβαστούν άμεσα, όπως επίσης και **κάθε μαγνητικό ηλεκτρονικό ή άλλο υλικό** στο οποίο εγγράφεται οποιαδήποτε πληροφορία, **εικόνα, σύμβολο ή ήχος αυτοτελώς ή σε συνδυασμό** εφ' όσον τα μέσα και τα υλικά αυτά προορίζονται ή είναι πρόσφορα να αποδείξουν γεγονότα που έχουν έννομη σημασία.»

Κατά την έννοια αυτή, **το έγγραφο αντιμετωπίζεται ενιαία, από ομάδα συνεργαζόμενων ειδικών με διαφορετικές (αλλά συμπληρωματικές) ειδικότητες, γνώσεις & εμπειρίες, με γνώμονα την πιο αποτελεσματική και σε βάθος αξιοποίηση των δεδομένων που τα έγγραφα μπορούσαν να παρέχουν, ώστε να δώσουν τη μέγιστη δυνατή 'πληροφορία' για το έγκλημα ή το αδίκημα με το οποίο φέρονται να συσχετίζονται ή στο οποίο αναφέρονται.**

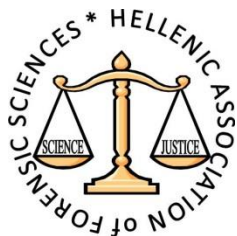
Η ανωτέρω Υπηρεσία (Δ.Ε.Ε.), μέσα από τη διαδρομή της, ουσιαστικά από το 1977 έως και σήμερα, έχει εκσυγχρονιστεί σε μεγάλο βαθμό, διαθέτοντας ένα υπερπλήρες -

από την άποψη των τεχνικών υποδομών- κτίριο, ειδικά σχεδιασμένο για της ανάγκες της με επαρκή τεχνολογικό εξοπλισμό, ενώ παράλληλα έχει στελεχωθεί με Αξιωματικούς τόσο Γενικών όσο και Ειδικών καθηκόντων (πτυχιούχους, με μεταπτυχιακές ειδικεύσεις), αποτελώντας μία σύγχρονη & διαπιστευμένη (με ISO) Εγκληματολογική Υπηρεσία.

Άλλα στοιχεία

Παράλληλα με την ανωτέρω Αστυνομική Υπηρεσία, στο πλαίσιο της εξέτασης των εγγράφων λειτουργούν (κατά τα τελευταία 40 περίπου έτη) και ιδιώτες Πραγματογνώμονες με διάφορες ειδικεύσεις, όπως απόστρατοι Αξιωματικοί της Αστυνομίας (εκπαιδευμένοι στη ΔΕΕ) και άλλοι ιδιώτες πτυχιούχοι Πανεπιστημίων, άπαντες εγγεγραμμένοι στους Πίνακες Πραγματογνωμόνων Δικαστηρίων της Χώρας.

Είναι σαφές ότι ο κάθε Πραγματογνώμονας ή Τεχνικός Σύμβουλος, ακόμη και παραπλήσιας ειδίκευσης, σε καμία περίπτωση δεν πρέπει να θεωρείται ότι διαθέτει τις ίδιες γνώσεις, ειδικεύσεις & εμπειρίες, αφού ο καθένας έχει διατρέξει διαφορετική εκπαιδευτική 'διαδρομή', έχοντας εμπειρίες ανάλογες με τον επαγγελματικό χώρο από τον οποίο προέρχεται ή την εκπαίδευση την οποία έχει υποστεί. Κάτι ανάλογο συμβαίνει και στις προηγμένες χώρες της αλλοδαπής, όπου συνυπάρχουν όλες οι ειδικότητες, η κάθε μία των οποίων αντιμετωπίζει το έγγραφο από διαφορετική οπτική.

Με δεδομένα τα ανωτέρω, δημιουργήθηκε πρόσφατα στην Ελλάδα η **'Ελληνική Ένωση Εγκληματολογικών Επιστημών'** [Hellenic Association of Forensic Sciences], με σκοπό την ανάπτυξη νόμιμων δραστηριοτήτων, που έχουν στόχο την προαγωγή και περαιτέρω καθιέρωση των εφαρμοσμένων εργαστηριακών εγκληματολογικών επιστημών (Forensic Sciences), του ρόλου των εγκληματολογικών Υπηρεσιών (Forensic Sciences Service/Institutes) και του επιμέρους ρόλου των Δικαστικών Πραγματογνομώνων & των Τεχνικών Συμβούλων στην απονομή της Δικαιοσύνης.

4. Η σύγχρονη εξέταση των εγγράφων

Με δεδομένη τη ραγδαία εξέλιξη της ψηφιακής τεχνολογίας, η εξέταση των εγγράφων προσεγγίζεται με πιο σύγχρονα μέσα, μεθόδους και διαδικασίες.

Οι ειδικοί σήμερα, αφού διακριβώσουν το υπό διερεύνηση θέμα (διατυπωμένο ερώτημα), είναι σε θέση να σχεδιάσουν το πλάνο των δυνατών (ανάλογα με την περίπτωση) επιστημονικών εξετάσεων, οι οποίες στο σύνολό τους θα δώσουν όλες εκείνες τις απαραίτητες 'πληροφορίες', συνδράμοντας στην ανακάλυψη της επιστημονικής 'αλήθειας' (που μπορεί να θεμελιωθεί επιστημονικά) ή στην απόδειξη ενός ισχυρισμού ή μίας συγκεκριμένης εκδοχής των πραγμάτων κλπ.

Για λόγους κατανόησης, παραθέτουμε κατωτέρω ένα θεωρητικό σενάριο ανεύρεσης & εξέτασης πρωτότυπου χειρόγραφου συμφωνητικού μισθώσεως, έτους 1944, που φέρεται -κατά τα ισχυριζόμενα- να βρέθηκε σε οικία & να διατηρήθηκε ανέπαφο σε σφραγισμένο φάκελο, αποτελούμενο από:

- επιστολικό φάκελο,
- μονό φύλλο ριγωτού χάρτου με υδατογράφημα,
- δακτυλογραφημένο κείμενο,
- δύο [2] χειρόγραφες υπογραφές με τα ονοματεπώνυμα των φερομένων ως συμβαλλομένων,
- αποτύπωση σφραγίδας,

με το ερώτημα: «**Είναι το ανωτέρω συμφωνητικό γνήσιο;**»

Σήμερα μία τέτοια εξέταση, μπορεί να περιλαμβάνει:

1. εξέταση ιχνών προσδιορισμού DNA (στον επ. φάκελο αλλά και στο χαρτί του συμφωνητικού),
2. εξέταση για την ανεύρεση τυχόν αποτυπωμάτων (στον επ. φάκελο αλλά και στο χαρτί του συμφωνητικού),
3. εξέταση για τυχόν ύπαρξη λανθάνουσας γραφής (στον επ. φάκελο αλλά και στο χαρτί του συμφωνητικού),
4. εξέταση επ.φακέλου, όσον αφορά στο χρόνο παραγωγής του και την εν γένει προέλευσή του ('ηλικία' του),
5. εξέταση χάρτου, όσον αφορά στο χρόνο παραγωγής του και την εν γένει 'ηλικία' του,
6. εξέταση υδατογραφήματος τόσο για την ταυτοποίησή του όσο και την προέλευσή του (στοιχεία προσδιορισμού του εργοστασίου και του έτους κατασκευής),
7. εξέταση μελάνης της γραφής, των υπογραφών και της σφραγίδας, για τον προσδιορισμό στοιχείων 'αναγνώρισης' & 'ηλικίας' της, σε συνδυασμό,
8. εξέταση της σφραγίδας για την ταυτοποίησή της με άλλες σφραγίδες της εποχής,

9. εξέταση δακτυλογραφημένου κειμένου, για τον προσδιορισμό του μέσου γραφής (γραφομηχανής, εκτυπωτής, φωτοαντιγραφικό κλπ.), του τύπου αυτού, καθώς και της 'συμφωνίας' των στοιχείων του με τη φερόμενη 'ηλικία' του εγγράφου,
10. γλωσσολογική & υφολογική εξέταση του κειμένου,
11. εξέταση υπογραφών, για την ταυτοποίησή τους με εκείνες των φερομένων ως υπογραφόντων,
12. εξέταση γραφής, για την ταυτοποίησή της με εκείνες των φερομένων ως γραφόντων,
13. εξέταση άλλων ιχνών (όπως λεκέδων κλπ.).

Με γνώμονα τα ανωτέρω, **καθίσταται προφανής η ιδιαιτερότητα και η πολυπλοκότητα μιας τέτοιας εργαστηριακής προσέγγισης.**

Αν σ' όλα αυτά προσθέσουμε:

- τις εξετάσεις **ψηφιακών 'εγγράφων'** (H/Y, tablets, USD, CD, κινητών τηλεφώνων κ.ά.),
- τις εξετάσεις **ηχητικών 'εγγράφων'**, όπως ηχογραφημένων καταγραφών για ακουστικές αναλύσεις, βελτιώσεις & φωνητικές συγκρίσεις,
- τις εξετάσεις **'εγγράφων' εικόνας** (από CCTV, H/Y, Internet, Emails κ.ά.),

αντιλαμβάνεται κανείς **το ευρύ φάσμα του αντικειμένου στο σύνολό του και την αναγκαιότητα συνεργασιών (των ειδικών) για να διερευνηθεί εργαστηριακά το 'έγγραφο' κατά την έννοια του νόμου (αρ. 13ξγ Π.Κ.).**

Για τη Forensic Associates,

Ιωάννης Δημ. Μακρής, M.Sc.,
Δ/ντής Εγκλ/κών Εργαστηρίων Forensic Associates
Εξεταστής Εγγράφων & Γραφής, Χημικός
Εξεταστής Πειστηρίων Φωνής & Ήχου
Τ. Υποδ/τής Δ/νσης Εγκλ/κών Ερευνών ΕΛ.ΑΣ.
τηλ. 2105320120 - κιν. 6977597980
Email: jdmakris@forensicassociates.gr
Web: www.forensicassociates.gr

Βιβλιογραφία

1. Wilson R. Harrison "Suspect Documents, Their Scientific Examination", Nelson-Hall Inc., 1958
2. James V.P. Conway "Evidential Documents", Charles C. Thomas
3. Ordway Hilton "Scientific Examination of Questioned Documents, Revised Edition, CRC Press
4. Roy A. Huber-A.M.Headrick "Handwriting Identification: Facts and Fundamentals", CRC Press
5. Jan Seaman Kelly – Brian S. Lindblom "Scientific Examination of Questioned Documents", 2nd edition, CRC Taylor & Francis
6. David Ellen "Scientific Examination of Documents, Methods and Techniques", 3rd edition, CRC Taylor & Francis
7. Rafal Ciesla "Technical Examination of Documents, within the Scope of Polish Evidence Law"
8. Billy Prior Bates "Typewriting Identification (I.S.Q.T.), Charles C. Thomas Publisher
9. Richard L. Brunelle-Robert W. Reed "Forensic Examination of Ink and Paper", Charles C. Thomas Publisher
10. Richard L. Brunelle-Kenneth R. Crawford "Advances in the Forensic Analysis and Dating of Writing Ink", Charles C. Thomas Publisher
11. Ordway Hilton "History of Questioned Document Examination in United States", Journal of Forensic Sciences, Oct.1979, Vol.24, No.4